විද්‍යාව සැමදෙනා අතරට ගෙන යාමට ඩිජිටල් මාධ්‍ය භාවිතය

රුචිර නාලිංග විජේසේන

නිරෝගී, ඉදිරිගාමී සමාජයක් සඳහා යහපත් විද්‍යාව (Good science) අත්‍යවශ්‍ය වේ. එය අපගේ සෞඛ්‍ය සංරක්ෂණය, තාක්ෂණය, පරිසරය සහ එදිනෙදා යහපැවැත්ම හැඩගස්වයි. නමුත් ජනතාවට විද්‍යාව තේරුම් ගැනීමට උපකාර කිරීම යනු විශ්වවිද්‍යාල පුස්තකාලවල පර්යේෂණ පත්‍රිකා පළකිරීම පමණක් නොවේ. ඒ සඳහා පැහැදිලි ලේඛනය, ආකර්ෂණීය දෘශ්‍ය මාධ්‍ය (visuals) සහ සමාජ මාධ්‍යවල සිදුකරන එදිනෙදා සංවාද හරහා විද්‍යාත්මක තොරතුරු ජීවමාන කරන සැබෑ ප්‍රජා උත්සාහයක් අවශ්‍ය වේ.

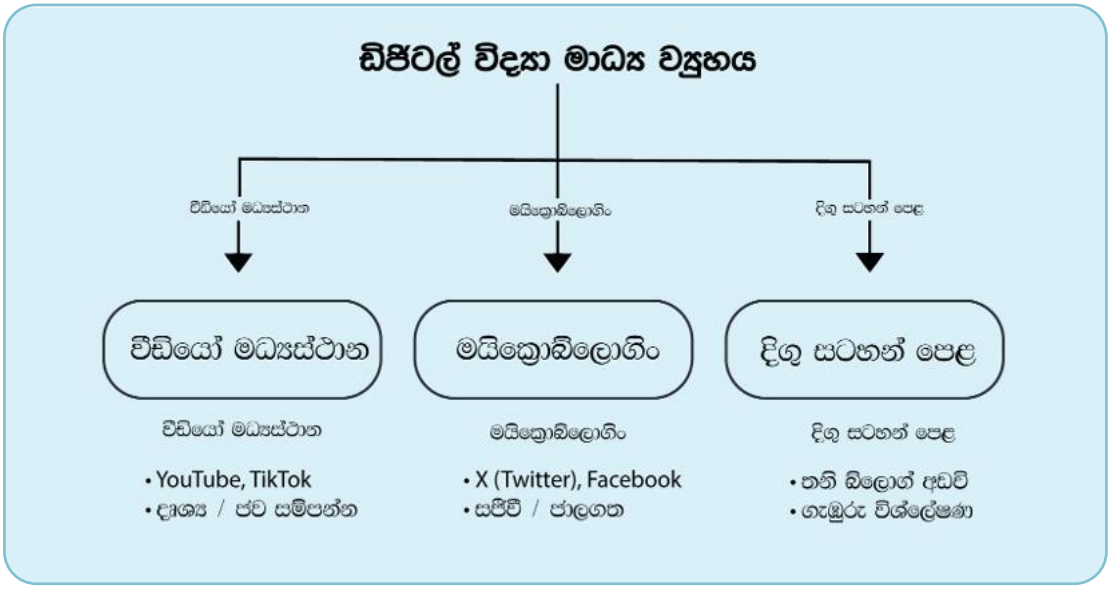
සියවස් ගණනාවක් පුරා, විද්‍යාත්මක සොයාගැනීම් පිළිබඳ කතාව නිහඬ, මන්දගාමී සහ හුදෙකලා එකක් විය. විද්‍යාඥයෙකු මාස ගණනාවක් හෝ වසර ගණනාවක් රසායනාගාරයක වෙහෙස මහන්සි වී වැඩ කර, තාක්ෂණික වචනවලින් පිරුණු සංකීර්ණ ලිපි ලේඛනවල ප්‍රතිඵල ලියා තැබීය. මෙම පත්‍රිකා විශේෂිත සඟරා වෙත යවන ලද අතර, වෙනත් විශේෂඥයින් ඒවා සමාලෝචනය කරන තෙක් මාස ගණනාවක් වසා දැමූ දොරවල් පිටුපස පැවතිණි.

මෙම පැරණි ක්‍රමය මගින් විද්‍යාත්මක කරුණුවල නිවැරදිතාව ආරක්ෂා වන අතරම, එය පර්යේෂකයින් සහ සාමාන්‍ය ජනතාව අතර විශාල පවුරක් ගොඩනඟයි. බොහෝ අධ්‍යයන සඟරා කියවීමට විශාල මුදලක් වැය වන බවයි. නැතහොත් ඒවා පෞද්ගලික විශ්වවිද්‍යාල දත්ත සමුදායන් තුළ සඟවා ඇත. මෙයින් අදහස් කරන්නේ මෙම සොයාගැනීම්වලින් වැඩිම ප්‍රයෝජන ගත හැකි පුද්ගලයින් වන ගුරුවරුන්, පාසල් සිසුන්, ගොවීන්, දේශීය ව්‍යාපාරිකයින් සහ ප්‍රජා නායකයින්ට ඒවා කියවීමට ලැබෙන්නේ කලාතුරකින් බවයි.

සැබෑ විද්‍යාත්මක තොරතුරු සැඟවී පවතින විට, අවදානම් සහගත පරතරයක් නිර්මාණය වේ. අපගේ නූතන ලෝකයේ, ජනතාව සෞඛ්‍ය ගැටලු, පරිසර ගැටලු සහ නව තාක්ෂණයන් සඳහා ඉක්මන් පිළිතුරු ස්වාභාවිකවම සොයති. පැහැදිලි, විශ්වාසදායක විද්‍යාත්මක පැහැදිලි කිරීම් පහසුවෙන් ලබා ගැනීමට නොමැති නම්, අසත්‍ය කටකතා, මිථ්‍යා විශ්වාස සහ මුළා කරවන ප්‍රකාශ ඉක්මනින් ඒ වෙනුවට ආදේශ වේ.

අද වන විට සමාජ ජාල, වීඩියෝ වේදිකා, බ්ලොග් අඩවි සහ පණිවුඩ හුවමාරු ඇප් වැනි "නව මාධ්‍ය" වල නැඟී සිටීම මගින් තොරතුරු ගලා යන ආකාරය සම්පූර්ණයෙන්ම වෙනස් කර ඇත. තොරතුරු තවදුරටත් දුරස්ථ බලධාරියෙකුගෙන් නිහඬ ප්‍රේක්ෂකයෙකු වෙත එක් දිශාවකට පමණක් ගලා යන්නේ නැත. ඒ වෙනුවට, අන්තර්ජාලය ඕනෑම කෙනෙකුට ක්ෂණිකව ඉගෙන ගැනීමට, ප්‍රශ්න ඇසීමට සහ අදහස් හුවමාරු කර ගැනීමට හැකි සක්‍රීය, විවෘත නගර චතුරශ්‍රයක් මෙන් ක්‍රියා කරයි.

විද්‍යාඥයන්ට මෙම ඩිජිටල් ලෝකයට පිවිසීම යනු සංකීර්ණ කරුණු "සරල කර දැමීම" (dumbing down) හෝ බරපතළ පර්යේෂණ ලාභදායී විහිළු බවට පත් කිරීම නොවේ. එය සංකීර්ණ අදහස් සරල, සම්බන්ධ විය හැකි කතා බවට පරිවර්තනය කිරීමයි. නිවැරදිව සිදු කළ විට, මහජන විද්‍යා සන්නිවේදනය රසායනාගාර සොයාගැනීම් එදිනෙදා මිනිස් ජීවිතයට සෘජුවම සම්බන්ධ කරන අතර, සැබෑ සාක්ෂි මත පදනම්ව වඩා හොඳ තීරණ ගැනීමට ජනතාවට උපකාර කරයි.

රූපය 1: ඩිජිටල් විද්‍යා මාධ්‍ය ව්‍යුහය (පර්යේෂකයින්ට වීඩියෝ නිරූපණ, ඉක්මන් පුවත් සටහන් හෝ සවිස්තරාත්මක ලිපි භාවිතා කිරීමට අවශ්‍යද යන්න මත පදනම්ව විවිධ මාධ්‍ය මෙවලම් ගැලපිය හැක්කේ කෙසේදැයි පෙන්වන සරල දළ විශ්ලේෂණයක්)

නිවැරදි මාර්ගගත වේදිකාව (Online Platform) සොයා ගැනීම

අන්තර්ජාලය යනු එකම තනි අවකාශයක් නොවේ; එය වෙනස්ම පරිසරයක්, ප්‍රේක්ෂකයින් සහ නීති සහිත විවිධ වේදිකාවලින් සෑදී ඇති වටපිටාවකි. විද්‍යාත්මක කතාවක් බෙදා ගන්නේ කෙසේදැයි තීරණය කිරීම තරම්ම එය බෙදා ගන්නේ කොතැනදැයි තෝරා ගැනීමද වැදගත් වේ.

වෙහෙසට පත් නොවී පහසුවෙන් දැනුම බෙදා ගැනීම සඳහා, පර්යේෂකයන් කාර්යයට සුදුසු නිවැරදි වේදිකාව තෝරා ගත යුතුය.

වීඩියෝ වේදිකා: YouTube සහ TikTok

සැබෑ පරීක්ෂණ ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය නැරඹීමට ජනතාවට අවස්ථාව සලසා දෙන බැවින් වීඩියෝ යනු විද්‍යාව බෙදා ගැනීමට ඇති වඩාත්ම උද්යෝගිමත් ක්‍රමයකි. එය නැරඹුම්කරුවන් කෙලින්ම රසායනාගාරය තුළට හෝ පර්යේෂණ භූමිය වෙත ගෙන යයි.

- YouTube:මෙය විශාල, නොමිලේ ලබා ගත හැකි වීඩියෝ සෙවුම් පුස්තකාලයක් ලෙස ක්‍රියා කරයි. අද පළකරන පැහැදිලි, උසස් තත්ත්වයේ වීඩියෝවක් වසර ගණනාවක් පුරා සෙවිය හැකි අතර, සිසුන්ට සහ උනන්දුවක් දක්වන නැරඹුම්කරුවන්ට ඕනෑම මාතෘකාවක් සෙවීමේදී උපකාරී වේ. සූර්ය බලශක්තිය පැහැදිලි කරන මිනිත්තු 10 ක වීඩියෝවක්, පියවරෙන් පියවර රසායනික නිරූපණයක් හෝ ජල පිරිපහදු ක්‍රියා කරන ආකාරය පෙන්වන මාර්ගෝපදේශ සංචාරයක් වැනි ගැඹුරු අධ්‍යයනයන් සඳහා YouTube ඉතා සුදුසු ය.

- Facebook Video සහ Reels: ෆේස්බුක් දැන් වීඩියෝ සඳහා විශාල මධ්‍යස්ථානයක් වන අතර, එය කෙටි, සිරස් (vertical Reels) වීඩියෝ සහ දිගු ප්‍රජා වීඩියෝ එකට එකතු කරයි. එය පාසල් ළමුන් සහ විශ්වවිද්‍යාල සිසුන්ගේ සිට දෙමාපියන් සහ සීයලා-ආච්චිලා දක්වා සෑම දෙනා අතරටම ළඟා වේ. නව පිරිසක් අතරට ළඟා වීමට ඔබට Reels හරහා තත්පර 30 ක කෙටි විද්‍යාත්මක වීඩියෝ බෙදා ගත හැකිය, නැතහොත් දේශීය ප්‍රජාවන්ට එකට ඉගෙන ගැනීමට උපකාර කිරීම සඳහා ෆේස්බුක් සමූහ (Facebook Groups) තුළ සජීවී ප්‍රශ්නෝත්තර වීඩියෝ ප්‍රවාහය කළ හැකිය.

- TikTok: තත්පර 15 ත් 60 ත් අතර කාලයක් පවතින කෙටි, ජව සම්පන්න, නැවත නැවත වාදනය වන වීඩියෝ මත ක්‍රියා කරයි. ඔබව අනුගමනය කරන්නේ කවුද යන්න මත පදනම් නොවී, නැරඹුම්කරුවන් බලන්නට කැමති දේ මත පදනම්ව TikTok වීඩියෝ නිර්දේශ කරයි. පාසල් ළමුන්, විශ්වවිද්‍යාල සිසුන් සහ නිකරුණේ වීඩියෝ බලන්නන්

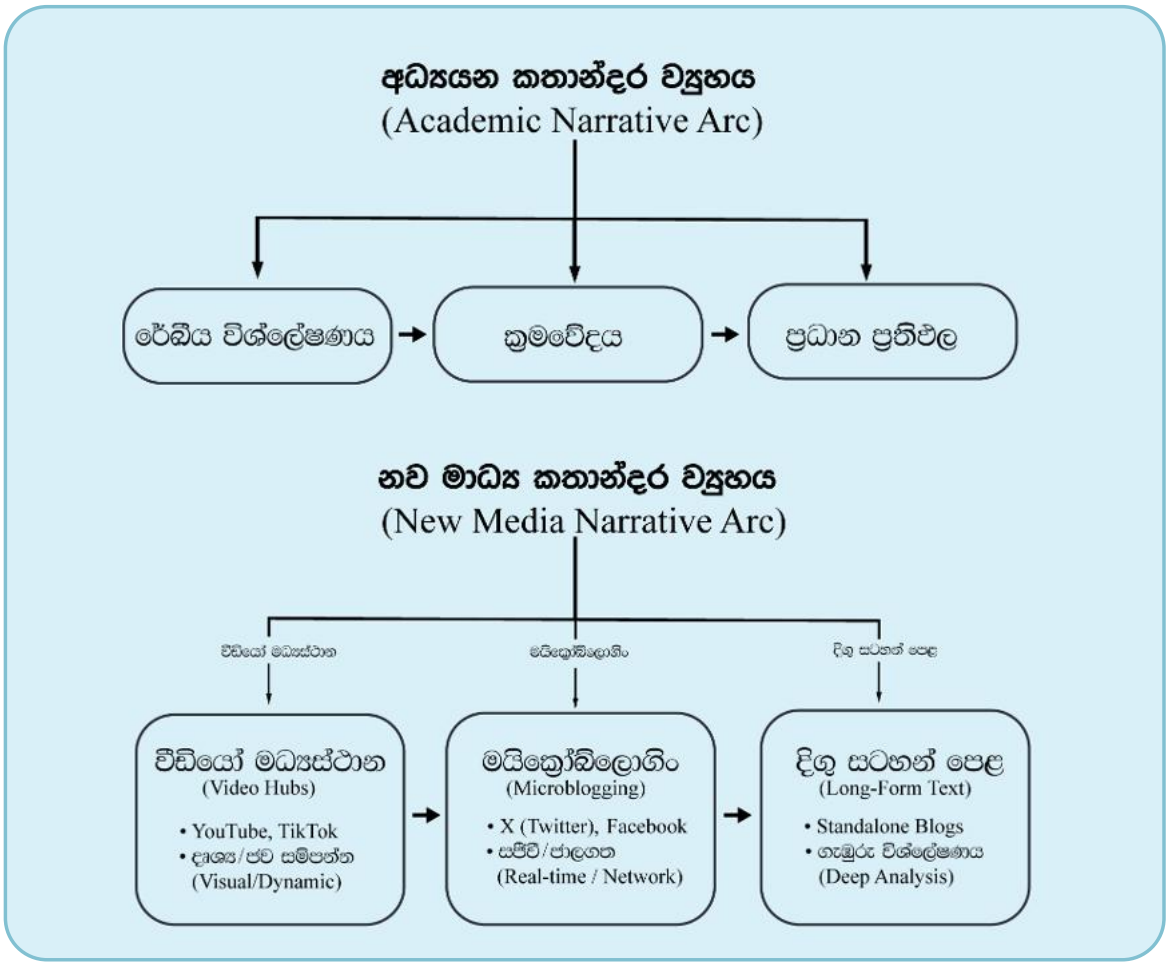
වෙත ළඟා වීමට මෙය විශිෂ්ටයි. නමුත් මෙයින් අදහස් කරන්නේ පළමු තත්පර 3 ඇතුළතම සිත්ගන්නාසුලු කරුණකින් නැරඹුම්කරුගේ අවධානය දිනා ගත යුතු බවයි!

පෙළ සහ ප්‍රජා ජාල: Facebook, X (Twitter) සහ LinkedIn

පෙළ සහ ප්‍රජා අවකාශයන් මිත්‍රශීලී සංවාද ආරම්භ කිරීමට, දේශීය කණ්ඩායම් ගොඩනැගීමට සහ වෘත්තිකයන් සමඟ සම්බන්ධ වීමට ඉතා අගනේය.

- Facebook සියලුම වයස්වල විශාල ප්‍රේක්ෂක පිරිසක් වෙත ළඟා වේ. විද්‍යාඥයින්ට සවිස්තරාත්මක සටහන් ලිවීමට, ඡායාරූප කතා බෙදා ගැනීමට සහ සජීවී වීඩියෝ සාකච්ඡා පැවැත්වීමට එය විශාල ඉඩක් ලබා දෙයි. ෆේස්බුක් සමූහ Facebook Groups සමඟ, පර්යේෂකයන්ට ගෙවතු වගාව, පිරිසිදු ජලය හෝ පාසල් ව්‍යාපෘති වැනි දේශීය ගැටලු කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ සක්‍රීය සබැඳි ප්‍රජාවන් ගොඩනැගිය හැකිය.
- X (Twitter) වේගය සහ කෙටි

වේදිකාව (Platform)	ප්‍රධාන මාධ්‍ය ආකාරය (Primary Modality)	මූලික ශක්තීන් (Core Strengths)	ප්‍රධාන ව්‍යුහාත්මක දුර්වලතාවය (Key Structural Vulnerability)	නිර්දේශිත වාර ගණන (Recommended Cadence)
බ්ලොග්කරණය (WordPress)	දිගු ලිඛිත පෙළ	සම්පූර්ණ සංස්කරණ පාලනය; ප්‍රබල සෙවුම් යන්ත්‍ර ප්‍රශස්තකරණය (SEO): විග්‍රහාත්මක ගැඹුර.	තාක්ෂණික ආරම්භයක් අවශ්‍ය වේ; ඉතා මන්දගාමී ප්‍රේක්ෂක ආකර්ෂණය.	මසකට සටහන් 2-4 ක්
YouTube	ඉහළ පැහැදිලිතාවයෙන් යුතු HD වීඩියෝ	ගෝලීය සෙවුම් යන්ත්‍ර දෘශ්‍යතාව; දිගුකාලීන ප්‍රේක්ෂක රැඳී සිටීම; මුදල් ඉපැයීමේ මාර්ග.	උපකරණ සහ සංස්කරණ කාලය සඳහා වැඩි ආයෝජනයක්; නිෂ්පාදනය ඉගෙනීමේ දැඩි මාර්ගය.	සතියකට / සති දෙකකට වීඩියෝ 1 ක්
X (Twitter)	කෙටි පෙළ / රූප සටහන්	මාධ්‍යවේදීන් සහ අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍රයේ අයට සෘජු ප්‍රවේශය; සජීවී ප්‍රවත් වේගය.	අන්තර්ගතයේ ආයු කාලය අඩුවීම; ඉහළ මතභේදාත්මක අවදානම; සියුම් බව රැකගැනීමේ අඩු ඉඩකඩ.	දිනකට අන්තර්ක්‍රියා 1-2 ක්
LinkedIn	වෘත්තීය යාවත්කාලීන	ඉහළ වෘත්තීය විශ්වසනීයත්වය; කර්මාන්ත පාර්ශවකරුවන් සහ අරමුදල් සපයන ආයතන ඉලක්ක කිරීම.	ඡන්දප්‍රදාන/තත්වාරක්ෂක රාමුවකට සීමා වීම; සාමාන්‍ය මහජන සංවාද සඳහා අඩු භාවිතය.	සතියකට සටහන් 1-2 ක්
Facebook	බහුමාධ්‍ය / ප්‍රජාව	බහු-පරම්පරා ප්‍රජා විවිධත්වය; කැපවූ සමූහ (Groups).	මුදල් ගෙවා ප්‍රචාරණය නොකර ස්වාභාවිකව හරහා බලවත් කණ්ඩායම් ගොඩනැගීම.	සතියකට සටහන් 3 ක් ළඟා වීම (organic reach) සැලකිය යුතු ලෙස අඩුවීම
TikTok	ඉතා කෙටි වීඩියෝ	ක්ෂණික ස්වාභාවික සෙවුම් ඇල්ගොරිතම; යෞවන සහ ශිෂ්‍ය කණ්ඩායම් ආකර්ෂණය කර ගැනීම.	අතිශය කෙටි බව නිසා තාක්ෂණික ගැඹුර සීමා වීම; නිරන්තර ප්‍රවණතා (trends) පසුපස යාමට සිදුවීම.	සතියකට වීඩියෝ 2-3 ක්

රූපය 2: අධ්‍යයන එදිරිව ඩිජිටල් කතාන්දර ව්‍යුහය. සාම්ප්‍රදායික විද්‍යාත්මක පත්‍රිකා ප්‍රධාන නිගමනය අවසානයට තබන අතර, මහජන ඩිජිටල් සටහන් කියවන්නාගේ උනන්දුව දිනා ගැනීම සඳහා පළමුව විශාල සොයාගැනීමෙන් ආරම්භ වේ.

පණිවිඩ සඳහා නිර්මාණය කර ඇත. එය සජීවී පුවත් කාමරයක් මෙන් ක්‍රියා කරන අතර, විද්‍යාඥයින්ට තොරතුරු ඉක්මනින් බෙදා ගැනීමට, විද්‍යාත්මක සම්මන්ත්‍රණවල සජීවී තොරතුරු ආවරණය කිරීමට සහ මාධ්‍යවේදීන් හා නායකයින් සමඟ සෘජුවම සාකච්ඡා කිරීමට හැකිය. සටහන් කෙටි බැවින් පණිවිඩයේ පැහැදිලි බව ප්‍රධාන වේ.

- LinkedIn වෘත්තිකයන්, ව්‍යාපාරික නායකයන්, විශ්වවිද්‍යාල අධ්‍යක්ෂවරුන් සහ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින් සඳහා නිර්මාණය කර ඇති ජාලයකි. මෙහි විලාසය වඩාත් ඡන්දප්‍රදාන/තත්වාරක්ෂක (formal) වේ. පර්යේෂණ සම්මාන, නව පේටන්ට් බලපත්‍ර, ආයතනික පුවත් සහ කර්මාන්ත සහකාරකම් බෙදා ගැනීමට මෙය හොඳම ස්ථානයයි.

මාර්ගගත කියවන්නා සඳහා ලිවීම

තිරයක් මත කියවීම යනු මුද්‍රිත පෙළපොතක් හෝ සඟරා පත්‍රිකාවක් කියවීමට වඩා සම්පූර්ණයෙන්ම වෙනස් දෙයකි. ඔන්ලයින් කියවන්නන් මුල සිට අග දක්වා සෑම වචනයක්ම කියවීමට වාඩි වන්නේ නැත; ඔවුන් පිටු ඉක්මනින් පරීක්ෂා කරයි, ශීර්ෂයන් බලයි, සහ යමක් සඳහා කාලය වැය කිරීමට වටිනවාද නැද්ද යන්න තත්පර ගණනකින් තීරණය කරයි.

ප්‍රකාශිත විද්‍යාත්මක පත්‍රිකාවල ලිවීම මන්දගාමී "ආපසු යන" මාර්ගයක් අනුගමනය කරයි: කතුවරුන් ඉතිහාසය සහ පසුබිම පැහැදිලි කිරීමට, සෑම පියවරක්ම විස්තර කිරීමට, විශාල සංඛ්‍යාත්මක වගු පෙන්වීමට පිටු ගණනාවක් වැය කර, අවසානයේදී ඔවුන්ගේ නිගමනය හෙළි කරති. මහජනතාව සඳහා වන ඔන්ලයින් ලිවීම මෙය උඩුයටිකුරු කරන අතර,

මාධ්‍යවේදීන් මෙය පෙරලූ පිරමිඩය (Inverted Pyramid) ලෙස හඳුන්වයි.

මාර්ගගත අවකාශයේදී, විශාල සොයාගැනීම සහ සැබෑ ජීවිතයේදී එය වැදගත් වන්නේ මන්ද යන්න මුලින්ම පැමිණිය යුතුය. ප්‍රධාන අදහස මගින් කියවන්නාගේ කුතුහලය ඇති වූ පසු, ඔබට සරල, මිත්‍රශීලී කොටස් හරහා රසායනාගාර පියවර සහ විද්‍යාත්මක තොරතුරු වෙත ඔවුන්ව පහසුවෙන් යොමු කළ හැකිය.

ඔන්ලයින් විද්‍යා සන්නිවේදනය සඳහා කළ යුතු සහ නොකළ යුතු සරල දේ

පැහැදිලිව සන්නිවේදනය කිරීමට සහ ඔබගේ කියවන්නන් සමඟ සැබෑ විශ්වාසයක් ගොඩනඟා ගැනීමට, මෙම මිත්‍රශීලී පිරික්සුම් ලැයිස්තුව මතක තබා ගන්න:

☑ කළ යුතු දේ (WHAT TO DO)

★ සැබෑ ජීවිතයෙන් ආරම්භ කරන්න. කියවන්නාගේ ප්‍රධාන ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු දීමෙන් ආරම්භ කරන්න: "මෙය මගේ සෞඛ්‍යයට, මගේ නිවසට හෝ මගේ එදිනෙදා ජීවිතයට වැදගත් වන්නේ ඇයි?"

★ උපකාරී වන දෘශ්‍ය මාධ්‍ය Visuals භාවිතා කරන්න. සංකීර්ණ කරුණු සරල කිරීම සඳහා සරල ප්‍රස්ථාර, රසායනාගාර ඡායාරූප හෝ කෙටි වීඩියෝ ක්ලිප් භාවිතා කරන්න.

★ වීඩියෝ සඳහා උපසිරැසි (Subtitles) එකතු කරන්න. බෝහෝ දෙනෙක් සමාජ මාධ්‍ය නරඹන්නේ ශබ්දය රහිතව බැවින් සෑම විටම වීඩියෝවල පැහැදිලි උපසිරැසි යොදන්න.

★ අදහස් දැක්වීම් Comments තුළ සංවාදයේ යෙදෙන්න. කමෙන්ට් තීරුව මිත්‍රශීලී පන්ති කාමරයක් ලෙස සලකන්න. ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු සැපයීම විශ්වාසය ගොඩනඟන අතර කුතුහලය පවත්වා ගනී.

☒ නොකළ යුතු දේ (WHAT TO AVOID)

★ විශාල ඡේද එක දිගට ලිවීමෙන් වළකින්න. උපශීර්ෂ නොමැතිව දිගු, නොකැඩුණු තද පෙළ ඡේද කිසිවිටෙකත් පළ නොකරන්න.

★ ක්ලික්බේට් (Clickbait) භාවිතයෙන් වළකින්න. පර්යේෂණ ප්‍රතිඵල අතිශෝක්තියට නංවමින් හෝ දත්ත මගින් තහවුරු කළ නොහැකි අසත්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් නොකරන්න. සැබෑ ප්‍රගතිය අගය කරන අතරම සීමාවන් පිළිබඳව ද අවංකව කරුණු ඉදිරිපත් කරන්න.

★ අනියමිත ලෙස සටහන් පළ නොකරන්න. කියවන්නන් ඔබගේ යාවත්කාලීන කිරීම් බලාපොරොත්තු වන වේලාවන් දැනගැනීම සඳහා සරල, ස්ථාවර කාලසටහනකට අනුකූල වන්න.

★ අසත්‍ය පුවත් පරීක්ෂා නොකර නොතබන්න. පැහැදිලි, සත්‍ය දත්ත භාවිතයෙන් වැරදි හෝ මුළා කරවන සුළු අදහස් දැක්වීම් කාරුණිකව නිවැරදි කරන්න.

විද්‍යාව අයිති සැමටයි

විද්‍යාව සමාජයට සේවය කරන විට එහි සැබෑ අරමුණ ඉටු වේ. තාක්ෂණික පර්යේෂණ පත්‍රිකා විශේෂඥයින් සඳහා සෑම විටම වැදගත් වන අතර, පර්යේෂකයෙකුගේ සැබෑ බලපෑම ලැබෙන්නේ සත්‍ය තොරතුරු ලෝකය සමඟ විවෘතව බෙදා ගැනීමෙනි.

ඩිජිටල් මාධ්‍ය වේදිකා යනු බරපතල වැඩවලින් අවධානය වෙනතකට යොමු කරන සුළු දේවල් නොවේ. ඒවා රසායනාගාර සොයාගැනීම් පාසල්, නිවෙස් සහ එදිනෙදා තීරණ වෙත සෘජුවම සම්බන්ධ කරන පාලම් වේ. සරල භාෂාව, පැහැදිලි දෘශ්‍ය මාධ්‍ය සහ විවෘත සාකච්ඡා භාවිතා කිරීමෙන්, අපට අසත්‍ය පුවත් පිටුදැකීමට, තරුණ මනස උනන්දු කරවීමට සහ විද්‍යාව සැමදෙනාගේම එදිනෙදා ජීවිතයේ සුහද කොටසක් බවට පත් කළ හැකිය!

ආචාර්ය රුවිර නාලිංග විජේසේන
තාක්ෂණික පීඨය
මොරටුව විශ්වවිද්‍යාලය

